

**COUNCIL OF
THE EUROPEAN UNION**

**Brussels, 24 April 2014
(OR. fi, en)**

**9194/14
ADD 10**

**ECOFIN 416
UEM 106**

COVER NOTE

From: Jani Pitkämäki, Counsellor, Permanent Representation of Finland to the European Union

date of receipt: 23 April 2014

To: Carsten Pillath, Director-General, DGG-Economic Affairs and Competitiveness General Secretariat of the Council of the European Union

Subject: Finland's Stability Programme 2014

Delegations will find attached the fifth part of Finland's Stability Programme for 2014 in Finnish.

7 Työeläkerahastojen rahoitusperusteet 2015—2018

Työeläkejärjestelmä muodostuu useasta eri eläkelaista, joissa eläkkeet kuitenkin määräytyvät pääsääntöisesti samoin perustein. Eläkemenojen rahoitus vaihtelee eläkeläittäin, minkä vuoksi työeläkerahastojen rahoitusperusteista ei voida kuvata yhdellä säännöllä. Työeläkesektorin rahoitusperusteita voidaan kuitenkin tarkastella katsomalla erikseen suurimpien eläkerahastojen (TyEL, YEL, VaEL ja KuEL) rahoitusperusteita ja niiden implikoimia tulemia.

Suomen työeläkejärjestelmä on osittain rahastoiva, jossa eläkkeet rahoitetaan pääosin vuosittain työntekijöiltä ja työnantajilta perittävillä eläkemaksuilla sekä osittain etukäteen rahastoiduista eläkevaroista ja niistä saatavilla tuotoilla. Lisäksi valtion työntekijöiden sekä yrittäjien, maatalousyrittäjien ja merimiesten eläkkeistä osa rahoitetaan valtion budjetista. Työntekijöiden eläkemaksu on samansuuruinen kaikissa eläkelaeissa. Eläkkeet karttuvat kaikissa eläkelaeissa lähes samalla tavalla koko työuran aikaisista ansioista, karttumaprosenttien ollessa 1,5 % (18—52-vuotiaat) 1,9 % (53—62-vuotiaat), 4,5 % (63—67-vuotiaat). Alkavia vanhuuseläkkeitä pienennetään elinaikakertoimella, jossa kunkin ikäluokan alkavia eläkettä pienennetään 62-vuotiaan elinajan odotteen muutoksen suhteessa vuoden 2010 tasoon verrattuna. Maksussa olevia eläkkeitä korotetaan vuosittain työeläkeindeksillä, jossa inflaatiolla on 80 prosentin paino ja ansiotason muutoksella 20 prosentin paino.

Yksityisen sektorin työntekijän eläkelain (TyEL) piiriin kuuluu noin 2/3 työvoimasta. TyEL:n mukaisista työeläkemaksuista osa rahastoidaan yksilöllisesti ja loput maksusta menee nykyisten eläkkeiden rahoittamiseen jakojärjestelmänä. Vanhuuseläkkeitä varten rahastoidaan puolen prosentin vuotuisesta eläkekarttumaa vastaava määrä 18—54-vuotiaiden osalta. Lisäksi rahastoituja eläkeosia täydennetään sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamilla korotuskertoimilla, jotka perustuvat eläkelaitosten saamiin sijoitusten tuottoihin. Yksityisen työeläkesektorin EMU-puskuri sijaitsee jakojärjestelmän puskurirahastossa, jota kutsutaan tasausrahastoksi (tasausvastuuksi). EMU-puskurin tavoitetasoksi on sovittu määrä, joka vastaa 2,5 % yksityisen sektorin vuotuisesta palkkasummasta, jolloin tavoitetaso on n. 1,4 mrd. euroa vuoden 2011 tasossa. Rahastoimattoman osan eläkkeistä eläkelaitokset kustantavat aikanaan yhteisesti vakuutusmaksun tasausosalla. Vuonna 2012 maksetuista TyEL- ja MEL-vanhuuseläkkeistä oli rahastoitu enakkoon n. 17 %. Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä eläkelaitokset eivät rahastoi vanhuuseläkkeiden tapaan vuosittaisella enakkorahastoinnilla vaan vasta kunkin eläkkeen alkaessa eläkelaitos varaa vakuutusmatemaattisin periaattein lasketun erän alkavan eläkkeen maksamista varten. TyEL- ja

MEL-työkyvyttömyyseläkkeistä oli rahastoitu ennakoon n. 55 % ja työttömyyseläkkeistä 52 % v. 2012. Osa-aika- ja perhe-eläkkeitä ei rahastoida etukäteen vaan ne kustannetaan jakojärjestelmällä. Yrittäjien (osuus vakuutetuista 9 %) ja maatalousyrittäjien sekä merimiesten eläkemenot rahoitetaan maksutuloista sekä ylimenevältä osin valtion budjetista.

TyEL-maksun tasoon liittyvät perusteet valmistellaan Työeläkevakuuttajat TELA:n asettamissa työryhmissä työeläkevakuutusyhtiöiden ja Eläketurvakeskuksen tuottamien tilastotietojen ja laskelmien perusteella. Lisäksi maksutasoa käsitellään työmarkkinoiden keskusjärjestöjen eläkeneuvotteluryhmässä, jossa on sovittu TyEL-maksun tasaisesta korottamisesta (0,4 prosenttiyksikköä vuodessa) aina vuoteen 2016 saakka. TyEL-maksu pyritään asettamaan siten, että sen avulla katetaan maksussa olevat eläkkeet sekä rahastoitava osa eläkkeistä. Mikäli eläkeneuvotteluryhmässä ei päästäisi sopuun eläkemaksun tasosta, asettaa laki alarajan työeläkemaksuille. Eläkemaksujen tulee olla tasolla, joka takaa eläkkeiden maksun sekä lainsäädännön edellyttämän rahastoinnin. Eläketurvakeskuksen uusimpien pitkän aikavälin laskelmien mukaan eläkemaksujen korotustarve vuoden 2016 jälkeen on noin prosenttiyksikkö, jotta TyEL-järjestelmä on kestäväällä pohjalla.

Yksityisten työeläkerahastojen rahoitusasemaan vaikuttaa se, kuinka paljon vuosittain eläkemaksuista rahastoidaan ja paljonko etukäteen rahastoituja eläkkeitä maksetaan ulos. Ulos maksettavien rahastojen määrä kasvaa jatkossa ja samanaikaisesti sisään kerättävien rahastojen määrä suhteessa palkkasumman pysyy lähellä nykyistä tasoa. Tämä pienentää TyEL-järjestelmän ylijäämää tulevaisuudessa. Nykyisten pitkän aikavälin laskelmien perusteella yksityiset eläkevarat (96 mrd. euroa v. 2012) suhteessa vakuutettujen palkkasummaan kasvavat vuoteen 2020, jonka jälkeen suhde pysyy lähes vakiona (olettaen prosentin eläkemaksun korotukset vuoden 2016 jälkeen). Rahastojen tason pysyminen ennallaan suhteessa palkkasummaan edellyttää, että vuosittain rahastoa kerrytetään palkkasumman kasvuvauhtia.

Kunnallisen eläkejärjestelmän (KuEL) piirissä (21 % vakuutetuista) ansaitut eläkkeet rahoitetaan KuEL-maksuilla, joita kerätään kunakin vuonna eläkekustannuksiin tarvittava määrä. Maksuilla katetaan myös järjestelmän hallintokuluja ja lisäksi niitä rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten eläkevastuurahastoon. Rahastoiduilla maksuosuuksilla ei ole vastaavaa yhteyttä karttuviin eläkevastuusiin kuin TyEL:ssä. Kevan sijoitusomaisuuden määrä oli 34 mrd. euroa vuoden 2012 lopussa.

KuEL-järjestelmässä työeläkkeiden rahoitus perustuu pääasiassa Kevan jäsenyhteisöjen yhteisvastuullisiin maksuosuuksiin. Kunta-alojen eläkemaksujen suuruudesta päättää Kevan valtuuskunta. KuEL-järjestelmässä eläkemaksu on pyritty asettamaan niin, että eläkejärjestelmä on kestäväällä pohjalla ja eläkemaksutaso pysyy vakaana tulevaisuudessa. KuEL-maksut määräytyvät kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja lisäksi myös eläkemenojen perusteella. Sekä työnantajat että työntekijät maksavat KuEL:n palkkaperusteista eläkemaksua. Palkansaajien maksuprosentit ovat samat kuin TyEL:ssä. Kun eläkemenot ylittävät eläkemaksut, erotus katetaan rahastojen tuotoilla tai rahastoja purkamalla. Rahastot eivät kuitenkaan nykyisten ennusteiden valossa purkaudu nimellisesti, joten KuEL-järjestelmän ennakoidaan pysyvän ylijäämäisenä myös pitkällä aikavälillä. Ennakoidun rahoitustasapainon muuttuessa, järjestelmä tasapainotetaan eläkemaksuja muuttamalla tai rahastojen purkautumisena.

Valtion eläkelaiissa (VaEL) vakuutetut työntekijät (6,5 % vakuutetuista) ja valtion työnantajat maksavat eläkemaksunsa valtion eläkerahastoon (VER). VER:sta siirretään valtion talousarvioon vuosittain varoja VaEL-eläkemenojen katteeksi. Siirrettävä määrä on nykyisin 40 % valtion eläkkeistä aiheutuvista menoista, loput eläkemenoista katetaan verovaroin. Vuonna 2012 talousarvioon siirrettiin yhteensä 1 604 milj. euroa. Siirtomäärän ylittäessä eläkemaksutulot, erotus tasataan eläkerahaston tuotoista. Valtion eläkerahastovarojen ennakoitaan edelleen kasvavan nimellisesti, myös tulevaisuudessa, joten VaEL:n tasapaino ei nykyisten ennusteiden valossa ole menossa alijäämäiseksi eläkemenojen kasvusta huolimatta. Valtion eläkerahasto pyrkii kartuttamaan rahastoituja varoja, kunnes niiden määrä ylittää neljännekseen valtion eläkevastuusta. Vuoden 2012 lopussa eläkevastuu oli yhteensä 92,6 mrd. euroa ja rahastointitavoitteesta oli saavutettu jo yli 65 % (15,4 mrd. euroa). VER ei kata eläkevastuita yksilökohtaisesti yksityisalojen tapaan, vaan se on puskurirahasto. Valtiokonttori hyväksyy VaEL:n mukaiset vakuutusmatemaattiset perusteet lukuun ottamatta maksun hoitokuluosaa, jonka vahvistaa valtiovarainministeriö.

Muita pienempiä julkisen sektorin eläkelakeja ja -sääntöjä ovat evankelisluterilaisen kirkon eläkelaki (KiEL) sekä Kansaneläkelaitoksen, Suomen Pankin ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen eläkesäännöt.

Yhteenvetona voidaan todeta, että työeläkerahastoissa ei ole olemassa yhtenäistä sääntöä, jolla rahoitusperusteet määräytyvät. Eläkkeiden etukäteisrahastoinnin ansiosta TEL-sektori on ollut historiassa voimakkaasti ylijäämäinen. Väestörakenteen muutos aiheuttaa eläkemenojen kasvua, mikä näkyy ylijäämien supistumisena. Etukäteisrahastoinnin ansiosta omaisuustulot ovat kuitenkin huomattavia, jolloin eläkerahastot eivät ala nimellisesti purkautua, vaikka eläkemenot ylittävätkin maksut. Eläkerahastot ovat myös julkisella sektorilla tulleet jäädäkseen, vaikka ne alun perin perustettiin suurten ikäluokkien eläkemenojen tasaamiseksi. On kuitenkin mahdollista, että eläkerahastot osittain purkautuvat joissain olosuhteissa, jolloin koko työeläkesektorin tasapaino voi painua alijäämäiseksi, nykyisen tiedon valossa näin ei ole kuitenkaan tapahtumassa. Jakoperusteiset eläkelait ovat määritelmällisesti vuosittain tasapanossa.

Kokonaisuutena eläkerahastojen ylijäämä on supistunut 2000-luvun alun neljästä prosentista suhteessa BKT:hen 2,1 prosenttiin v. 2013. Ylijäämän ennakoitaan supistuvan kahteen prosenttiin BKT:sta keskipitkällä aikavälillä eläkemenojen kasvaessa tuloja nopeammin. Rahastoinnin jatkaminen pitää myös tulevaisuudessa eläkerahastot arviolta noin prosentin ylijäämäisenä suhteessa BKT:hen. Myös yksityisen sektorin eläkerahastot luetaan kansantalouden tilinpidossa julkiseen talouteen, ja julkisen talouden varallisuudeksi. Julkisen talouden bruttovelassa työeläkejärjestelmän ylijäämä ei näy.

8 Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusperusteet 2015—2018

Muut sosiaaliturvarahastot sisältävät muita julkiselle vallalle kuuluvia sosiaaliturvan tehtäviä toteuttavia yksiköitä, kuten Kansaneläkelaitos (KELA) ja ansiosidonnaista työttömyysvakuutusjärjestelmää hoitavat yksiköt.

Kelan toiminta rahoitetaan lakisääteisesti vakuutettujen ja työnantajien sairausvakuutusmaksuilla sekä julkisen sektorin osuuksilla. Valtion osuus Kelan rahoituksesta v. 2012 oli 69 %, vakuutusmaksujen osuus 26 % ja kuntien osuus 5 %. Kelan kokonaiskulut olivat 13,5 mrd. euroa v. 2012. Etuuskulujen osuus kokonaiskuluista oli 97 % ja toimintakulujen osuus n. 3 %. Kelan etuusrahastot ovat kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto ja sosiaaliturvan yleisrahasto.

Ansiosidonnaisen työttömyysvakuutusjärjestelmän hoitavat Työttömyysvakuutusrahasto (TVR) ja työttömyyskassat. Ansiosidonnaiset työttömyysmenot rahoitetaan työntekijöiltä ja työnantajilta perittävillä työttömyysvakuutusmaksuilla, valtion osuuksilla ja työttömyyskassojen jäsenmaksuilla. Vuonna 2012 työttömyyskassojen maksamat etuudet olivat yhteensä n. 2,1 mrd. euroa. Näistä menoista valtio rahoitti n. 42 %, työttömyysvakuutusrahasto 53 % ja työttömyyskassat n. 5 %.

Työttömyysvakuutusrahastolla on maksuvalmiuden turvaamiseksi ja ennakoitavissa olevista kansantalouden suhdannevaihteluista johtuvien työttömyysvakuutusmaksujen muutosten tasaamiseksi rahaston varojen ja velkojen erotuksena muodostuva suhdannepuskuri, jonka varojen tai velkojen enimmäismäärää koskeva ennuste työttömyysvakuutusmaksuja määrättäessä voi olla enintään 5,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruinen.

Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitus on keskipitkällä aikavälillä tasapainossa, mutta rahoitustasapaino voi vaihdella hieman vuosittain puskurirahastojen joustaessa. 2000-luvulla muut sosiaaliturvarahastot ovat poikenneet tasapainosta vuosittain korkeintaan 0,3 % suhteessa kokonaistuotantoon.

LIITE 1: Kokonaistaloudelliset ennusteet ja oletukset

Kehyspäätöksen määräraha- ja tuloarviot sekä kehysten hinta- ja kustannustasotarkistukset perustuvat kansantalousosaston valmisteilla olleeseen ennusteeseen, joka oli käytävissä hallituksen neuvottelussa 24.—25.3.2014. Neuvottelussa tehdyt etenkin verotusta koskevat uudet päätökset vaikuttivat ennusteeseen. Uusi tarkistettu ennuste on esitelty alla olevassa taulukossa. Muuttuneet laskentapohjat otetaan määräraha- ja tuloarvioissa sekä kehysten hinta- ja kustannustasokorjauksissa huomioon kesällä 2014 vuoden 2015 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BKT, määrän muutos	-1,4	0,5	1,4	1,8	1,5	1,4
BKT, hinnan muutos	2,0	1,6	1,4	1,5	1,8	1,9
BKTL, arvo, milj. euroa	194581	198630	204620	211130	218060	225170
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	1,5	1,5	1,7	1,9	1,8	1,8
Ansiotasoindeksi, muutos-%	2,0	1,3	1,2	1,5	1,8	2,0
Rakennuskustannusindeksi, muutos-%	1,0	1,3	1,6	2,4	2,4	2,4
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi, muutos-%	0,2	0,9	1,3	1,6	1,8	1,8
Työttömyysaste, %	8,2	8,4	8,3	8,1	7,8	7,5
Palkkasumma, muutos-%	1,0	1,3	1,8	2,5	2,2	2,4
TyEL-indeksi	2475	2509	2519	2558	2604	2650
KEL-indeksi	1609	1630	1637	1664	1696	1726
Valtionosuusindeksi:						
— Kustannustason muutos, ennuste	2,3	1,1	1,2	1,5	1,7	1,9
— Kustannustason muutos, TAE	3,0	1,5	0,7	1,5	1,7	1,9
— sisältää indeksin korjauksen	+0,7	+0,3	-0,6			
Toteutunut kustannustason muutos	1,8					
Yliopistoindeksi	1,6	1,3	1,3	1,6	1,8	1,9
YLE-indeksi		1,4	1,4	1,6	1,8	1,9
Työttömyysvakuutusmaksu						
— työnantaja, keskimäärin	2,32	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
— työntekijä	0,60	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
TyEL-maksu	22,8	23,6	24,0	24,4	24,7	24,9
— työnantaja	17,35	17,75	17,95	18,15	18,30	18,35
— työntekijä alle/≈53 v.	5,15	5,55	5,75	5,95	6,10	6,15
— työntekijä yli 53 v.	6,50	7,05	7,30	7,55	7,75	7,80
— palkkakerroin	1,327	1,350	1,364	1,379	1,398	1,421
Vakuutetun sairausvakuutusmaksut						
— palkansaajien päivärahamaksu	0,74	0,84	0,85	0,85	0,84	0,84
— palkansaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksu	1,30	1,32	1,33	1,36	1,37	1,38
— eläkeläisten sairaanhoitomaksu	1,47	1,49	1,50	1,53	1,54	1,55
Valtion työnantajamaksut	21,3	22,5	22,4	22,3	22,2	23,3
— savamaksu	2,04	2,14	2,15	2,15	2,15	2,14
— eläkemaksu (VaEL)	19,29	20,40	20,28	20,16	20,10	20,14
Kuntien työnantajamaksut	29,8	29,4	29,4	29,2	29,0	28,9
— savamaksu	2,04	2,14	2,15	2,15	2,15	2,14
— muut sosiaalivakuutusmaksut	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
— työttömyysvakuutusmaksu	3,06	2,82	2,82	2,82	2,82	2,82
— eläkemaksu (KuEL)	24,0	23,7	23,7	23,5	23,3	23,3

LIITE 2: Kehyksen rakennemuutokset sekä hinta- ja kustannustasotarkistukset

Rakennemuutokset

Vuoden 2015 kehystaso nousee n. 130 milj. eurolla kevään 2013 kehyspäätökseen verrattuna johtuen vuoden 2013 lisätalousarvioiden, vuoden 2014 talousarvion sekä tämän kehyspäätöksen rakennemuutoksista. Moni kehystasotarkistus on johtunut hankkeen tai hankinnan maksatusten ajoitusmuutoksesta tai ulkopuolisen ns. läpivirtausrahoituksen huomioon ottamisesta kehystasossa.

Alla olevassa taulukossa on esitetty tarkempi kuvaus rakennemuutoksista ja niiden vaikutuksesta vaalikauden kehystasoon.

Talousarvion rakennemuutokset kevään 2013 kehyspäätökseen nähden, 1 000 euroa

Momentti	Asia	2013	2014	2015
TÄ 2014				
24.30.66	Yhteisöimintähankkeiden menoja, joita vastaavat tulot momentilla 12.24.99 (läpivirtaus).		12 460	
29.40.30	Ammattikorkeakoulujen oikeushenkilömuodon muutokseen liittyen yksityisesti ylläpidettyjä ammattikorkeakouluja on enemmän ja siten suurempi osa laskennallisista kustannuksista määräytyy alv:n sisältävän yksikköhinnan mukaan, mikä lisää määrärahat arvetta 3,266 milj. eurolla. Vastavasti yksityisesti ylläpidetyt ammattikorkeakoulut maksavat valtiolle alv:n, mikä korottaa valtion alv-tuloja.		3 266	3 266
29.99.24	Korjaus Museoviraston kohteiden siirtoon Senaatille. Aiemmin ollut 15 milj. euron varaus, nyt pääomavuokran suuruudeksi varmistunut 6,4 milj. euroa.		-8 600	-8 600
31.10.77	Ulkopuolisten rahoittajien osuus Kehä I hankkeessa on pienempi. Näkyy myös tulomomentilla 12.31.10.		-15 000	
31.20.01	Liikenteen turvallisuusviraston katsojatoiminnan valvontamaksujen bruttobudjetointi (vastaavat tulot momentilla 11.19.07)		4 785	4 785
32.20.02	VTT:n toimintamenojen uudelleenbudjetointi tilaratkaisun viivästymisen vuoksi		4 390	
32.20.46	Laivanrakennuksen innovaatiotuen uudelleenbudjetointi liittyen alushankkeen valmistamisen viivästymiseen		3 200	
32.40.03	Patentti- ja rekisterihallituksen säätiön valvontamaksujen bruttobudjetointi (vastaavat tulot momentilla 11.19.09)		250	250
32.60.40	Maksatusarvion muutos: biojalostamohankkeiden tutkimiseen varatun valtuuden maksatusarviota myöhennetty		-15 000	15 000
33.10.54	Kehyspäätöksessä 2014–2017 päätetyn asumistuen enimmäis asumismenojen korotuksen kustannus tarkentunut vuoden 2014 osalta		4 000	
33.20.50, 51, 52; 33.60.35	KEL-sidonnaiset indeksikorotukset toteutetaan kehyspäätöksestä poiketen täysimääräisenä, josta aiheutuu yht. 8,2 milj. euron kustannus kehysten ulkopuolisille momenteille.		-8 230	
33.20.50, 51, 52; 33.60.35	"Tupo-vastaantulo": Työttömyysturvan suojaosa (300 euroa) ja työttömyyspäivärahan omavastuun lyhentäminen 7 päivästä 5 päivään. Nettovaikutus, jossa huomioidu toimeentulotukitarpeen aleneminen. Ovat kaikki kehysten ulkopuolisilla momenteilla, joten kokonaiskehystaso alennetaan vastaavasti.		-66 800	-66 800

Momentti	Asia	2013	2014	2015
LTA:t 2013				
useita	Kasvu ja työllisyystä tukevien kertaluonteisten investointien, hankkeiden ja hankintojen rahoittaminen vuonna 2012 käyttämättä jääneestä kehysvarauksesta 1. ja 4. lisäbudjetissa	144 901		
21.10.74	Eduskunnan peruskorjaushankkeen ajoituksen muutos	8 000	-8 000	
24.30.66	Päästöhuutokauppatulojen ohjaaminen kertaluonteisiin kehitysyhteistyön ja ilmastorahoituksen hankkeisiin 1. ja 4. lisäbudjetissa (hallitusohjelman mukaan voidaan toteuttaa kehysten ulkopuolella)	46 798		
24.30.66	Itävallan kehitysyhteistyöviraston kanssa yhteistoiminnassa toteutettavan hankkeen menoja. Ko. menoa vastaavat tulot ovat momentilla 12.24.99 (läpivirtausera).	1 000		
27.10.18	Puolustusmateriaalihankintojen maksatusten siirtyminen vuodelta 2013 myöhemmille kuluvan vaalikauden vuosille.	-18 627	5 673	12 954
27.10.18	Foreign Military Sales (FMS) -sopimuksen arvo pienentynyt (vastaava muutos tuloissa 12.27.99)	1 545		
30.40.62	Euroopan kalatalousrahaston hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden uudelleenbudjetointi.	1 400		
31.10.40	Avustus Finavielle Tampereen lentoaseman korjausinvestointiin peruutetaan ja uudelleenbudjetoidaan viivästymisen takia	1 100		
31.10.77	EU:n TEN-tuloja vastaavat menot 1. ja 4. lisäbudjetissa (tulot momentilla 12.31.10)	7 603		
31.10.78	Talousarvion liikennehankevaltuuksien ei tule sisältää ulkopuolisia rahoitusosuuksia, joista valtio ei vastaa. Eräiden väylähankkeiden momentilta poistetaan Vantaan kaupungin rahoitusosuus vuotta 2013 koskien.	-10 000		
31.40.50	Vuonna 2012 käyttämättä jääneen 9,37 milj. euron uudelleenbudjetointi. Avustuksen hakuprosessista ja hankkeiden etenemisestä johtuen määrärahan käyttö painottuu alkuperäistä arviota myöhäisemmäksi.	9 370		
32.30.51	Lisäys julkisiin työvoimapaalveluihin. Suomi on jättänyt Nokian sekä Nokiaan kytköksissä olevien yritysten irtisanomisten johdosta rahoitushakemuksen Euroopan globaalisatiorahastolle (vastaavat tulot kirjattu momentille 12.32.99).	7 790		
35.01.21	SALTI- ja LUPA-tietojärjestelmä hankkeiden valmistuminen on viivästynyt, minkä johdosta määrärahaa jäi 2012 käyttämättä n. 0,7 milj. euroa, joka uudelleenbudjetoidaan vuodelle 2013.	700		
KP 2015—2018				
25.10.05	Yleisen edunvalvonnan bruttobudjetointi (vastaavat tulot momentilla 12.25.15).			19 726
29.40.55	Ammattikorkeakoulu-uudistukseen liittyvä alv-kompensaatio (amkt ennen kuntapalautusjärjestelmän piirissä, nyt osakeyhtiöinä alv-velvollisia)			12 100
31.10.77	Ulkopuolisten rahoittajien osuus Kehä I hankkeessa on pienempi (Helsingin kaupungin rahoitus ei tule valtion budjetin kautta). Näkyy myös tulomomentilla 12.31.10.			-13 500
32.60.40	Maksatusarvion muutos: biojalostamohankkeiden tukemiseen varatun valtuuden maksatusarviota myöhennetty		-15 000	15 000
33.20.52	Tekninen virheen korjaus: siirretään kehysten ulkopuoliselle momentille kehysmenoon tehty 150 milj. euron säästö kehysten ulkopuolelle ja korotetaan kehystasoa vastaavasti (näin momentilla ei ole sekä KU että KL menoja).			150 000
33.10.54	300 euron suojaosaussumiussa. Kehysten ulkopuolisella momentilla, joten kokonaiskehystasoa alennetaan perustemuutosta vastaavasti.			-14 000
Yhteensä		201 580	-98 606	130 181

Hinta- ja kustannustasotarkistukset

Valtiontalouden kehyspäättös vuosille 2015—2018 laaditaan vuoden 2015 hinta- ja kustannustasossa. Osa kehysmenoista, kuten kehitysyhteistyömenot ja EU:n rakennerahasto-osuuksia vastaavat valtion rahoitusosuudet on sisällytetty kehyspäättökseen käyvin hinnoin, jolloin niihin sisältyy arvio kehyskaudella tapahtuvan hintatason nousun vaikutuksesta määrärahaan. Muilta osin kehysten menotasoa tarkistetaan vuosittain arvioitun hinta- ja kustannustason nousun perusteella. Vaalikauden kehys siirretään seuraavan vuoden hintatasoon aina kehyspäättökseen yhteydessä ja tehtyä hinta- ja kustannustasokorjausta tarkennetaan uusimpien ennustetietojen mukaiseksi talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

Hintakorjauksen suuruus vaihtelee vuosittain hinta- ja kustannustasokehityksen mukaisesti. Seuraavassa taulukossa esitetyt vuoden 2015 hinta- ja kustannustasotarkistukset perustuvat valtiovarainministeriön hintakehitysennusteisiin, jotka olivat käytettävissä hallituksen kehysneuvottelussa 24.—25.3.2014.

Hinta- ja kustannustasotarkistukset edelliseen kehyspäättökseen (kevät 2013) nähden ovat yhteensä 185 milj. euroa vuodelle 2015, kun huomioon on otettu vuoden 2014 talousarvion valmistelun yhteydessä tehdyt hinta- ja kustannustasotarkistukset sekä vuoden 2015 hinta- ja kustannustasoon siirtymisen vaikutus (ml. päätökset jättää tekemättä lapsilisien ja puolustusmateriaalihankintojen indeksikorotukset, korottaa KEL- ja TyEL-sidonnaisia menoja indeksin sijaan 0,4 prosentilla sekä puolittaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen indeksikorotukset).

Tarkistuksissa on huomioitu lakisäätteiset ja sopimusperusteiset hintakorjaukset, jotka tehdään sekä kehystasoon että määrärahoihin, sekä muiden kehysmenojen hintatarkistus, joka tehdään kehystasoon ja käytetään harkinnanvaraisesti määrärahoihin.

Kehyspäättöksen tarkistaminen vuoden 2015 hinta- ja kustannustasoon, milj. euroa

Kehysmenot taloudellisen laadun luokittelua mukailleen	Laskennassa käytettävä indeksi	Lakisääteinen indeksikorjaus	Sopimusperusteinen hintakorjaus	Tarkistus määrärahaan ja kehystasoon Muiden kehysmenojen kust.tasotarkistus	Tarkistus kehystasoon
15-17 Eläkkeet	Työeläkeindeksi (TyEL)	17,7 ¹			
18-19 Puolustusmateriaalin hankkiminen	Ennakollinen korotus 1,5 %		17,3 ²		
01-14 Palkat sekä sosiaaliturvamaksut	Sopimuskorotukset		-		
Liikenneverkon menot	Rakennuskustannusindeksi (RKI)			24,5	
01-14, 20-28 Muut toiminta- ja kulutusmenot	Kuluttajahintaindeksi (KHI)			13,4	
30-39 Laskennalliset valtionavut kunnille ja kuntayhtymille	Valtionosuusindeksi (VOS)	56,8			
30-39 Muut valtionavut kunnille ja kuntayhtymille	Valtionosuusindeksi (VOS)			5,0	
40-49 Valtionavut elinkeinoelämälle	Kuluttajahintaindeksi (KHI)			42,4	
50-59 Lakisääteisesti indeksoitavat valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	Kansaneläkeindeksi (KEL)	7,9 ^{1,3}			
50-59 Ei-indeksoitavat valtionavut kotitalouksille	Kansaneläkeindeksi (KEL)			23,9	
50 Valtionrahoitus yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintaan	Yliopistoindeksi	16,6 ⁴			
50-59 Muut valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	Kuluttajahintaindeksi (KHI)			10,3	
60 Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin	Kuluttajahintaindeksi (KHI)			0,5	
60 Siirrot Kansaneläkelaitokselle	Kansaneläkeindeksi (KEL)	15,1 ¹			
60 Valtionosuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista	KEL / Kuluttajahintaindeksi (KHI)	0,6 ¹		17,8	
61-65 EU:n rakennerahasto-osuuksia vastaavat valtion rahoitusosuudet ja muut siirrot kotimaahan	Sisältyy ohjelmakehyksiin				
66-68 Siirrot ulkomaille	Käyvin hinnoin				
69 Siirrot EU:lle	EU:n BKT:n hintaindeksi	32,0			
70-79 Reaalisijoitukset	Rakennuskustannusindeksi (RKI)			0,9	
90-99 Muut menot	Kuluttajahintaindeksi (KHI)			0,6	
Lisätalousarviovaraus ja jakamaton varaus	Kuluttajahintaindeksi (KHI)			5,6	
Yhteensä vuonna 2015		146,6	17,3	145,1	

¹ Oletettu huomioon, että TyEL- ja KEL-indeksiin sidottuja menoja korotetaan v. 2015 indeksin sijaan 0,4 prosentilla.

² Puolustusvoimien toimintamenojen sekä puolustusmateriaalin hankintojen määrärahatasoihin (p.l. henkilöstömenot) tehdään ennakollinen 1,5 prosentin hinta- ja kustannustasotarkistus, joka tarkistetaan jälkikäteen vastaamaan elinkustannusindeksin osoittamaa hintatason nousua puolustusvoimien toimintamenojen ja sotilaiden kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenojen osalta sekä teollisuuden tuottajahintaindeksin alaindeksin DK nousua puolustusmateriaalin hankintojen osalta. Vuonna 2015 puolustusmateriaalin hankintojen indeksikorotus jätetään kuitenkin tekemättä säästösyistä.

³ Oletettu huomioon, että lapsilisen indeksikorotukset jätetään vuosilta 2013—2015 (vuoden 2015 vaikutus n. 24 milj. euroa).

⁴ Oletettu huomioon, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen indeksikorotukset maksetaan puolitettuna v. 2015 (vaikutus n. 17 milj. euroa).

LIITE 3: Julkisen talouden tulot ja menot sektoreittain

Valtionhallinto¹

	2013*	2014**	2015**	2016**	2017**	2018**
Välittömät verot	6,2	6,0	6,1	6,4	6,6	6,8
Tuotannon ja tuonnin verot	14,8	15,1	15,2	15,1	14,9	14,8
Sosiaaliturvamaksut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Verot ja sosiaaliturvamaksut yhteensä	21,4	21,4	21,6	21,8	21,9	21,9
Muut tulot	3,4	3,4	3,4	3,2	3,2	3,3
siitä korkotulot	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Tulot yhteensä	24,8	24,8	25,0	25,0	25,1	25,2
Kulutusmenot	7,1	7,1	7,0	6,9	6,7	6,6
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	19,1	18,9	18,1	17,8	17,4	17,1
siitä muille julkisyhteisöille	12,8	12,7	12,1	11,9	11,7	11,4
Korkomenot	1,2	1,3	1,3	1,4	1,5	1,5
Pääomamenot	1,0	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
Menot yhteensä	28,5	28,3	27,5	27,0	26,5	26,2
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-3,7	-3,5	-2,4	-2,0	-1,4	-1,0

¹ Kansantalouden tilinpidon mukaan

Paikallishallinto¹

	2013*	2014**	2015**	2016**	2017**	2018**
Verot ja sosiaaliturvamaksut	10,7	10,7	10,7	10,6	10,7	10,7
Muut tulot	8,9	8,8	8,4	8,3	8,2	8,0
siitä korkotulot	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
siitä tulonsiirrot valtiolta	6,9	6,7	6,3	6,3	6,2	6,1
Tulot yhteensä	19,7	19,5	19,2	18,9	18,8	18,7
Kulutusmenot	16,7	16,7	16,6	16,5	16,4	16,3
siitä palkansaajakorvaukset	10,8	10,6	10,4	10,2	10,1	9,9
Tulonsiirrot	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7
siitä sosiaalietuudet ja -avustukset	0,7	0,7	0,7	0,6	0,3	0,3
tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	0,8	0,8	0,9	0,9	1,1	1,1
korkomenot	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3
Pääomamenot	2,1	2,0	2,0	1,8	1,8	1,8
Menot yhteensä	20,4	20,3	20,3	20,1	19,9	19,8
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-0,8	-0,9	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1

¹ Kansantalouden tilinpidon mukaan

Sosiaaliturvarahastot¹

	2013*	2014**	2015**	2016**	2017**	2018**
Sijoitustulot	1,9	2,1	2,3	2,5	2,7	2,8
Sosiaaliturvamaksut	13,4	13,6	13,6	13,7	13,6	13,6
siitä työnantajien maksut	9,3	9,3	9,3	9,2	9,2	9,1
vakuutettujen maksut	4,1	4,3	4,4	4,4	4,5	4,5
Tulon- ja pääomansiirrot julkisyhteisöiltä	6,7	6,7	6,5	6,4	6,5	6,3
Muut tulot	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Tulot yhteensä	22,3	22,7	22,7	22,8	23,1	23,0
Kulutusmenot	1,8	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
Sosiaalietuudet ja -avustukset	16,8	17,2	17,1	17,2	17,6	17,6
Muut menot	1,5	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5
Menot yhteensä	20,1	20,7	20,6	20,5	20,9	20,9
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	2,1	2,0	2,1	2,3	2,2	2,1
Työeläkelaitokset	2,1	2,1	2,2	2,3	2,2	2,1
Muut sosiaaliturvarahastot	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0

¹ Kansantalouden tilinpidon mukaan

LIITE 4: Muutokset suhteessa edellisen kevään julkisen talouden ennusteeseen

Julkisen talouden rahoitusasemaan vaikuttavia tekijöitä, kansantalouden tilinpidon mukaan, % BKT:sta

	2014	2015	2016	2017
Julkisen talouden rahoitusasema, kevät 2013	-1,7	-1,2	-1,0	-0,9
VALTIO:				
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1	0,7	0,7	0,8
Muutos korkomenoarviossa	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Muiden tekijöiden vaikutus	-0,2	-0,2	-0,1	0,0
PAIKALLISHALLINTO:				
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,2	0,2	0,2	0,2
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,3	0,3	0,3	0,3
Muiden tekijöiden vaikutus	-0,2	-0,4	-0,3	-0,3
TYÖELÄKERAHASTOT:				
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1	-0,1	0,0	-0,1
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0	0,2	0,2	0,2
Muiden tekijöiden vaikutus	0,0	0,0	0,0	0,1
MUUT SOSIAALITURVARAHASTOT:				
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0	0,0	0,0	0,0
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0	0,0	0,0	0,0
Muiden tekijöiden vaikutus	0,0	0,1	0,1	0,2
Julkisen talouden rahoitusasema, kevät 2014	-2,4	-1,4	-0,9	-0,3

LIITE 5: Herkkyystarkastelu ja vertailu edellisen vuoden ohjelmaan

5.1 Herkkyystarkastelu

Vakaushjelman perusura perustuu vuosien 2014–2016 osalta valtiovarainministeriön maaliskuun 2014 suhdanne-ennusteeseen. Vuodet 2017 ja 2018 on perusurassa arvioitu mm. potentiaalisen tuotannon kasvuarvioon nojautuen. Perusuran julkisen talouden rahoitusasema perustuu suhdanne-ennusteen lisäksi pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan, hallituksen huhtikuussa 2012 hyväksymään kehyspäätökseen vuosille 2013–2016, vuoden 2013 valtion talousarvioon ja hallituksen maaliskuussa 2013 hyväksymään kehyspäätökseen vuosille 2014–2017, vuoden 2014 talousarvioon sekä hallituksen maaliskuussa 2014 hyväksymään kehyspäätökseen vuosille 2015–2018. Perusuran mukaan Suomen talous kuluvana vuonna 0,5 % ja tämän jälkeen keskimäärin 1,5 % vuodessa vuosina 2015–2018.

Huolimatta viimeaikaisesta positiivisesta kehityksestä kansainvälisessä taloudessa ja parantuneista kotimaisen talouden näkymistä, ennusteeseen liittyvät riskit painottuvat edelleen negatiiviseen suuntaan. Euroalueella talouksien toipuminen velka- ja finanssikriisistä saattaa olla ennustettua hitaampaa, koska kilpailukykyä tukevia rakenneuudistuksia ei ole toimeenpantu riittävästi ja riittävän ajoissa. Myös pankkisektorin tilaan liittyy epävarmuutta ja se voi olla aiemmin arvioitua heikompi. Yhdysvalloissa epävarmuutta lisää poliittinen vastakkainasettelu. Mahdolliset häiriöt Yhdysvalloissa heijastuvat maailmantalouteen laajalti. Toisaalta yksityisen sektorin parantunut reaalin nettovarallisuus voi kääntää kysynnän ennustettua jyrkempään nousuun.

Pitkittyessään tai laajetessaan Ukrainan kriisi lisää epävarmuutta ja saattaa kasvattaa pääomavirtoja Venäjältä, alentaa investointeja, heikentää ruplaa ja kääntää Venäjän talouden taantumaan, jolla olisi negatiivisia vaikutuksia Suomenkin talouteen. Kansainvälisessä taloudessa positiiviseksi riskiksi saattaa muodostua ennustettua nopeampi kehittyvien maiden kasvun uudelleen kiihtyminen.

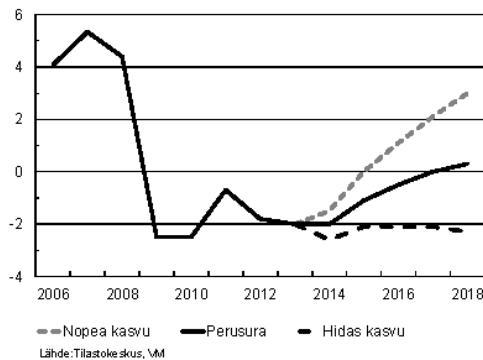
Kotimaan riskit kohdistuvat siihen, kuinka nopeasti ja voimakkaasti reaalityö reagoi kansainvälisen tilanteen paranemiseen. Tällä hetkellä näyttää siltä, että Suomen talouskasvu jää ainakin lyhyellä aikavälillä kilpailijamaita alhaisemmaksi. Rakennepoliittiset toimet eivät vaikuta kasvuun vielä lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Talouspoliittisen uskottavuuden menettäminen jo ennestään heikon talouskasvun vaiheessa voisi johtaa negatiivisen kierteen vahvistumiseen. Reaalityödestä lähtevän markkinavetoisen kasvun käynnistyminen on avain myös siihen, kuinka julkinen talous saadaan kestävästi parempaan tilaan. Avoimen sektorin kilpailukyvyyn kannalta olennaisia tekijöitä ovat tuotantopanosten kilpailukykyiset hinnat ja niiden mahdollisimman kitkaton saatavuus. Osa näistä tekijöistä ei kotimaisella talouspolitiikalla pystytä vaikuttamaan. Osa taas vaatisi muutoksia tekijöihin, jotka aidosti vaikuttavat taloudellisten toimijoiden, sekä kuluttajien että yritysten, kannustimiin.

Julkisen talouden rahoitusasema on ollut jo pitkään alijäämäinen. Julkisen talouden rahoitusasema ei tule korjaantumaan ohjelmakaudella pelkän talouskasvun avulla. Väestön ikääntyminen luo painetta julkiselle taloudelle, ja epäsuotuisten riskien toteutuessa paineesta selviäminen olisi entistä vaikeampaa. Viime aikoina eurokriisi on osoittanut rauhoittumisen merkkejä. Velkakriisi on lisännyt kuitenkin Suomen julkista velkaa. Kahdenväliset lainat, EVM:n pääomittaminen ja valtion takuut ERVV:n varainhankinnalle nostavat Suomen julkisen velan tasoa. Riskinä voidaan pitää edelleen sitä, että erilaisten vastuiden realisoituessa myös Suomen julkinen velka saattaisi kohota entistä korkeammalle tasolle.

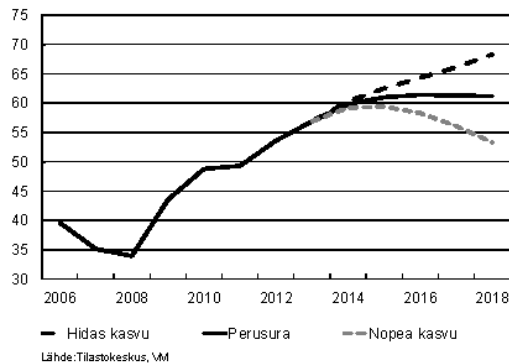
Seuraavissa kuvioissa on esitetty perusura hitaamman ja nopeamman talouskasvun vaikutuksia julkisen talouden rahoitusasemaan, velkaan sekä työttömyyteen. Laskelmien oletus on, että tarkasteluajanjaksolla tuotannon vuotuinen kasvu poikkeaa yhden prosenttiyksikön molempiin suuntiin.

Nopeamman kasvun skenaariossa julkisen talouden rahoitusasema muuttuisi ylijäämäiseksi ja julkinen velkasuhde lähtisi selvään laskuun ja olisi alle 60 % ohjelmakauden lopussa. Myös työttömyys lähtisi selkään laskuun. Toisaalta hitaamman kasvun skenaariossa julkisen talouden alijäämä ja velka kääntyisivät hyvin huolestuttavaan suuntaan. Tämä lisäisi julkisen talouden sopeuttamistarvetta huomattavasti.

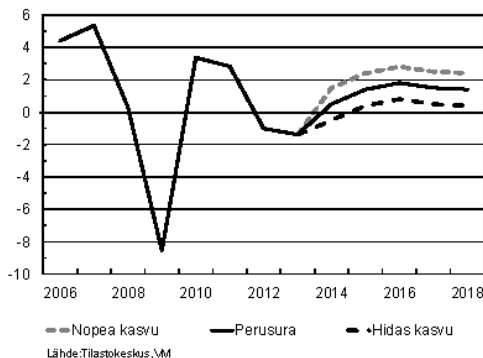
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä
suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

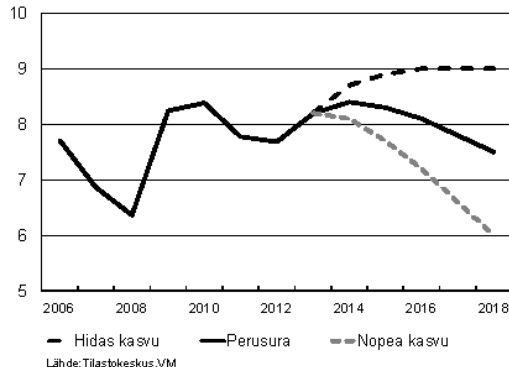
Julkinen velka
suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

Bruttokansantuote
määrän muutos, prosenttia

Työttömyysaste
prosenttia

5.2 Vertailu edellisen vuoden ohjelmaan

Vuonna 2013 talouskasvu osoittautui aiemmin ennakoitua heikommaksi (ks. Liite 6, taulukko 6). Vuoden loppua kohden odotettu suhdannekäännöksen lykkääntyminen ja talous supistui edelleen viimeisenä vuosineljänneksenä. Näin ollen kuluvalle vuodelle siirtyy viime vuodelta merkittävä negatiivinen kasvuperimä. Kuluvan vuoden kasvuennustetta on siksi heikennetty vuoden takaiseen arvioon nähden. Myös keskipitkän aikavälin kasvunäkymät ovat synkentyneet hieman. Taantumien pitkittyminen on heikentänyt potentiaalisen tuotannon kehitystä, johon keskipitkän aikavälin kasvuarvio perustuu.

Ennakoitua syvemmän taantumien vuoksi myös työllisyys heikkeni v. 2013 edellisessä vakausohjelmassa arvioitua enemmän. Kuluvan ja tulevan vuoden heikompien kasvunäkymien vuoksi työmarkkinoiden toipuminen on lykkääntynyt. Työttömyysasteen arvioidaan kasvavan vielä kuluvana vuonna ja jäävän v. 2017 edelleen hieman vuoden takaista arviota suuremmaksi.

Ennakoitua heikompi talouskehitys heikentää julkisyhteisöjen rahoitusasemaa suhteessa BKT:hen etenkin vuosina 2014–2015. Myös julkisyhteisöjen bruttovelka jää siksi viime vakausohjelmassa arvioitua korkeammalle tasolle. Toisaalta hallituksen sopimat välittömät sopeutustoimet vahvistavat julkista taloutta ohjelmakaudella. Hallitus päätti 25.3.2014 merkittävästä uudesta toimenpidekokonaisuudesta, jonka arvioidaan vähentävän valtion menoja ja lisäävän tuloja noin 2,3 mrd. euroa eli noin prosenttiyksiköllä suhteessa BKT:hen vuoden 2018 tasolla. Sopeutustoimet toteutetaan pääsääntöisesti v. 2015. Julkisyhteisöjen rahoitusasema suhteessa BKT:hen vahvistuu siksi ohjelmakaudella viime vakausohjelmassa arvioitua nopeammin.

Liite 6: Taulukot

Taulukko 1a. Makrotalouden näkymät

	2013 mrcl. eur	2013	2014	2015	2016	2017	2018
		muutos, %					
1. BKT:n määrä	157,6	-1,4	0,5	1,4	1,8	1,5	1,4
2. BKT käyvin hinnan	193,4	0,6	2,1	2,8	3,3	3,3	3,3
BKT:n määrän komponentit							
3. Yksityiset kulutusmenot	109,4	-0,8	0,0	0,3	1,1	1,5	1,5
4. Julkiset kulutusmenot	49,7	0,8	0,3	0,4	0,7	0,5	0,6
5. Pääoman muodostus	36,6	-4,4	-3,1	3,6	3,2	2,0	1,9
6. Varastojen muutos (% BKT:stä)	-0,3	-0,2	-0,5	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
7. Tavaroiden ja palvelusten vienti	77,6	0,3	3,5	4,1	4,8	4,5	4,5
8. Tavaroiden ja palvelusten tuonti	77,8	-1,8	2,1	3,3	3,9	4,2	4,4
Laskennallinen vaikutus BKT:n kasvuun, %-yksikköä							
9. Kotimainen lopputuotekasvu	195,8	-1,2	-0,5	0,9	1,4	1,3	1,3
10. Varastojen muutos	-0,3	-1,1	0,4	0,1	0,0	-0,1	-0,1
11. Nettovienti	-0,2	0,9	0,6	0,3	0,4	0,2	0,1

Taulukko 1b. Hintaindeksien kehitys

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	muutos, %					
1. BKT:n hinta	2,0	1,6	1,4	1,5	1,8	1,9
2. Yksityisen kulutuksen hinta	1,7	1,7	1,3	1,3	1,8	1,8
3. Harmonisoitu kuluttajahintaindeksi	2,3	2,2	1,8	2,0	2,0	2,0
4. Julkisen kulutuksen hinta	2,1	1,5	1,5	1,6	1,9	2,1
5. Investointien hinta	1,5	1,4	1,6	1,9	2,1	2,1
6. Vientihintaindeksi	-0,9	0,2	0,4	0,5	1,0	1,2
7. Tuontihintaindeksi	-1,0	0,7	0,7	0,6	1,2	1,4

Taulukko 1c. Työmarkkinoiden kehitys

	2013	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	taso	muutos, %					
1. Työllisyys, 1000 henkeä	2 457	-1,1	-0,3	0,4	0,7	0,4	0,4
2. Työllisyys, 1000 työtuntia	4 225	-1,9	0,3	0,8	0,7	0,4	0,4
3. Työttömyysaste (%)	207	8,2	8,4	8,3	8,1	7,8	7,5
4. Työn tuottavuus, henkeä	64,3	-0,3	0,8	1,0	1,1	1,0	1,0
5. Työn tuottavuus, tehdyt työtunnit	37,8	0,5	0,2	0,5	0,5	1,0	1,0
6. Palkansaajakorvaukset	81,0	1,0	1,3	1,8	2,5	2,2	2,4
7. Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden	32,6	2,1	1,6	1,4	1,8	1,8	2,0

Taulukko 1d. Sektorikohtaiset taseet

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	% BKT:sta					
1. Suomen nettoluotonanto ulkomaille	-0,7	-0,3	-0,1	0,3	0,7	0,8
josta:						
- Tavaroiden ja palvelujen tase	-0,1	0,3	0,4	0,7	0,8	0,8
- Tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen tase	-0,7	-0,7	-0,6	-0,5	-0,2	0,0
- Pääomansiirrot	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
2. Yksityisen sektorin nettoluotonanto	1,6	2,1	2,1	2,1	2,0	2,0
3. Julkistalouden nettoluotonanto	-2,0	-2,1	-1,8	-1,4	-0,9	-0,8
4. Tilastollinen ero	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4

Taulukko 2a. Julkisyhteisöjen näkymät

	2013	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	milj. eur	% BKT:sta					
Nettoluotonanto alasektoreittain							
1. Julkisyhteisöt yhteensä	-3 891	-2,0	-2,0	-1,1	-0,5	0,0	0,3
2. Valtio	-6 539	-3,4	-3,2	-2,1	-1,7	-1,1	-0,7
3. -							
4. Paikallishallinto	-1 480	-0,8	-0,9	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
5. Sosiaaliturvarahastot	4 128	2,1	2,0	2,1	2,3	2,2	2,1
Julkisyhteisöt							
6. Tulot yhteensä	108 327	56,0	56,4	56,8	57,0	57,3	57,4
7. Menot yhteensä	112 218	58,0	58,4	57,9	57,6	57,3	57,2
8. Nettoluotonanto	-3 891	-2,0	-2,0	-1,1	-0,5	0,0	0,3
9. Korkomenot	1 840	1,0	1,0	1,1	1,2	1,4	1,5
10. Perusjäämä	-2 719	-1,1	-1,0	0,0	0,7	1,4	1,8
11. Kertaluonteiset toimet	0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Tulolajit							
12. Verotulot (12=12a+12b+12c)	62 054	32,1	32,1	32,3	32,4	32,5	32,6
12a. Tuotannon ja tuonnin verot	28 713	14,8	15,1	15,2	15,1	14,9	14,8
12b. Tuloverot	32 695	16,9	16,7	16,8	17,0	17,3	17,5
12c. Pääomaverot	646	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
13. Sosiaaliturvamaksut	25 947	13,4	13,6	13,6	13,7	13,6	13,6
14. Omaisuustulot	7 083	3,7	3,8	4,0	4,1	4,3	4,5
15. Muut tulot (15=16-12-13-14)	13 243	6,8	6,9	6,9	6,8	6,8	6,7
16=6 Tulot yhteensä	108 327	56,0	56,4	56,8	57,0	57,3	57,4
josta: Veroaste (D2+D.5+D.61+D.91-D.995)	88 452	45,7	45,9	46,2	46,4	46,4	46,4
Menolajit							
17. Palkansaajakorvaukset + välituotekäyttö	51 949	26,9	26,7	26,5	26,2	25,9	25,7
17a. Palkansaajakorvaukset	28 425	14,7	14,4	14,1	13,8	13,6	13,4
17b. Välituotekäyttö	23 524	12,2	12,3	12,3	12,4	12,3	12,3
18. Sosiaaliset tulonsiirrot (18=18a+18b)	43 685	22,6	23,1	23,0	23,1	23,2	23,3
josta työttömyyskorvaukset	4 154	2,1	2,3	2,2	2,1	2,0	1,9
18a. Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot	5 491	2,8	2,9	2,9	3,0	3,0	3,1
18b. Rahamääräiset sosiaalietuudet	38 194	19,7	20,2	20,0	20,1	20,1	20,2
19=9 Korkomenot	1 840	1,0	1,0	1,1	1,2	1,4	1,5
20. Tukipalkkiot	2 702	1,4	1,4	1,4	1,3	1,2	1,2
21. Kiinteän pääoman bruttomuodostus	4 361	2,8	2,8	2,7	2,6	2,5	2,4
22. Pääomansiirrot	656	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
23. Muut menot (22 = 23 -17-18-19-20)	7 025	3,1	3,0	3,0	2,9	2,8	2,8
24=7 Menot yhteensä	112 218	58,0	58,4	57,9	57,6	57,3	57,2
josta: Julkinen kulutus	49 725	25,7	25,6	25,4	25,2	24,9	24,7

Taulukko 2b. Tulot ja menot muuttumattomalla politiikalla

	2013	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	milj.eur	% BKT:sta					
1. Tulot yhteensä muuttumattomalla politiikalla	106872	55,0	55,0	54,9	54,9	55,1	55,2
2. Menot yhteensä muuttumattomalla politiikalla	112679	57,8	58,4	58,8	58,4	58,2	58,2

Taulukko 2c. Menosäännön ulkopuolisia menoja

	2013	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	milj.eur	% BKT:sta					
1. Suomen osuus EU-rakennerahastohankkeista	1209	0,6	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5
2. Suhdannekehityksestä johtuvat muutokset työttömyysmenoissa	584	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,0
3. Päätösperäisten toimien vaikutus tuloihin	1456	0,8	0,4	0,6	0,2	0,1	0,0
4. Korvamerkityillä tuloilla rahoitetut menot, muutos	440	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Taulukko 3. Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin

	COFOG-luokka	2012	2018
		% BKT:sta	
1. Yleinen julkishallinto	1	7,0	6,7
2. Puolustus	2	1,6	1,6
3. Yleinen järjestys ja turvallisuus	3	1,5	1,4
4. Elinkeinoelämän edistäminen	4	4,9	4,5
5. Ympäristönsuojelu	5	0,3	0,2
6. Asuminen ja yhdyskunnat	6	0,5	0,4
7. Terveystieteiden huolto	7	8,2	8,7
8. Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	8	1,3	1,2
9. Koulutus	9	6,3	6,4
10. Sosiaaliturva	10	24,8	26,5
11. Menot yhteensä (=kohta 7=24 taulussa 2)	Yht.	56,3	57,6

Taulukko 4. Julkisyhteisöjen velkakehitys

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	% BKT:sta					
1. Bruttovelan taso, % BKT:sta	56,9	59,8	61,0	61,4	61,3	61,2
2. Bruttovelan muutos, %-yks.	3,3	2,8	1,2	0,4	-0,1	-0,1
Bruttovelan muutokseen vaikuttavat tekijät, %-yks.						
3. Perusjäämä	-1,1	-1,0	0,0	0,7	1,4	1,8
4. Korkomenot	1,0	1,0	1,1	1,2	1,4	1,5
5. Virta-varantokorjaukset	1,3	0,8	0,2	-0,2	-0,1	0,2
josta:						
- Erot kassa- ja suoriteperusteisessa tilastoinnissa	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Rahoitusvarojen nettohankinta	2,1	2,1	2,2	2,3	2,2	2,1
- josta: yksityistämistulot	0,0	-0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2
- Muut (ml. BKT:n kasvun vaikutus)	-0,9	-1,4	-2,0	-2,4	-2,3	-1,9
Velan impliittinen korko	2,4	2,4	2,4	2,6	2,9	3,0
Muut relevantit muuttajat						
6. Likvidi rahoitusvarallisuus	84,4	-	-	-	-	-
7. Netto rahoitusvelka (7=1-6)	-27,5	-	-	-	-	-
8. Valtion velkojen kuulletukset (olemassaolevat velkakirjat)	7,4	-	-	-	-	-
9. Valuuttamääräisen velan osuus	0	-	-	-	-	-
10. Valtion velkojen keskimääräinen maturiteetti (vuotta)	6,1	-	-	-	-	-

Taulukko 5. Suhdanteiden vaikutus julkisen talouden tasapainoon

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	% BKT:sta					
1. BKT:n määrän %-muutos	-1,4	0,5	1,5	1,8	1,5	1,4
2. Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä	-2,0	-2,0	-1,1	-0,5	0,0	0,3
3. Korkomenot	1,0	1,0	1,1	1,2	1,4	1,5
4. Kertaluonteiset toimet	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
5. Potentiaalinen BKT, %-muutos	0,2	0,2	0,6	0,6	0,9	1,1
kontribuutiot:						
- työpanos	-0,1	0,0	0,2	0,0	0,2	0,2
- pääomapanos	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4
- kokonaistuottavuus	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,4	0,4
6. Tuotantokulu	-3,0	-2,7	-2,0	-0,8	-0,3	0,0
7. Rahoitusjäämän suhdannekomponentti	-1,6	-1,4	-1,1	-0,4	-0,1	0,0
8. Suhdannekorjattu rahoitusjäämä (2-7)	-0,4	-0,6	0,0	-0,1	0,1	0,3
9. Suhdannekorjattu perusjäämä (8+3)	0,5	0,4	1,0	1,1	1,6	1,8
10. Rakenteellinen jäämä (8-4)	-0,4	-0,7	-0,1	-0,1	0,1	0,3

Taulukko 6. Erot edelliseen vakausohjelmaan nähden

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BKT:n kasvu (%)						
VO-2013	0,4	1,6	2,1	1,7	1,6	-
VO-2014	-1,4	0,5	1,4	1,8	1,5	1,4
Ero, %-yks.	-1,8	-1,1	-0,7	0,1	-0,2	-
Julkistalouden rahoitusjäämä, % BKT:sta						
VO-2013	-1,9	-1,3	-0,9	-0,7	-0,5	-
VO-2014	-2,0	-2,0	-1,1	-0,5	0,0	0,3
Ero, %-yks.	-0,1	-0,8	-0,2	0,1	0,5	-
Julkisyhteisöjen bruttovelka, % BKT:sta						
VO-2013	56,3	57,3	57,5	57,0	56,5	-
VO-2014	56,9	59,8	61,0	61,4	61,3	61,2
Ero, %-yks.	0,6	2,4	3,5	4,3	4,8	-

VO-2013 Vakausohjelman tarkistus, huhtikuu 2013

VO-2014 Vakausohjelman tarkistus, huhtikuu 2014

Taulukko 7a. Kestävyyssarvio vuonna 2013 ja 2014

	2013	2014
Velan hoitomenot	0,8	0,9
Perusjäämä	-0,8	-1,8
Omaisuustulot	1,8	1,7
Ikäsidonnaiset menot	2,5	2,2
S2 kestävyysvaje	4,2	3,0

Taulukko 7b. Julkinen talous 2010-2060

	2012	2018	2030	2040	2060	2060- 2012 muutos
	% BKT:sta					
Kokonaismenot	56,7	57,5	59,6	59,7	59,9	3,2
mistä ikäsidonnaiset ja työttömyysmenot	28,4	30,4	32,5	32,6	32,8	4,4
Eläkkeet	12,7	14,2	15,0	14,0	13,4	0,7
Ansioeläkkeet	11,3	13,0	13,8	12,9	12,4	1,1
Kansaneläkkeet	1,3	1,2	1,1	1,1	0,9	-0,4
Terveystenhoito	6,0	6,3	6,8	7,1	7,4	1,4
Pitkäaikaishoito	2,1	2,3	3,0	3,8	4,3	2,2
Opetus	5,9	5,9	6,1	6,1	6,1	0,2
Työttömyys	1,8	1,7	1,6	1,7	1,6	-0,2
Korkomenot	1,4	1,8	3,8	5,1	9,7	8,3
Kokonaistulot	54,5	57,4	57,8	56,9	56,4	1,9
mistä omaisuus tulot	3,7	4,5	4,8	4,0	3,5	-0,2
Nettoluotonanto*	-2,2	0,0	-3,9	-6,0	-11,4	-9,2
mistä siirto eläkerahastoihin	2,5	2,0	0,5	0,8	1,1	-1,4
Julkisyhteisöjen velka	53,6	61,2	78,1	104,3	199,3	145,7
Julkisyhteisöjen varat	123,8	135,0	122,6	106,4	97,3	-26,5
mistä eläkerahastojen varat	77,5	89,0	85,0	74,5	72,3	-5,2

* Vuodesta 2018 lähtien suhdan nekorjattu jäämä.

Lähde: Sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö

	Oletukset, %			
	2018	2030	2040	2060
Työn tuottavuuden kasvu	1,0	1,4	1,4	1,4
BKT:n kasvu	1,4	1,4	1,6	1,5
Työvoimaosuudet				
miehet (20-64)	76,6	78,4	78,5	78,6
naiset (20-64)	75,6	74,6	75,1	75,6
kaikki (20-64)	75,9	76,6	76,7	77,0
Työttömyysaste	7,6	7,0	7,0	7,0
Vanhushuoltosuhte	35	44	45	50
Inflaatio	1,8	2,0	2,0	2,0
Reaalikorko	1,0	3,0	3,0	3,0
TyEL-sijoitusten reaalituotto, %	2,0	3,5	3,5	3,5
Nettomahanmuutto, henkilöä	17000	17000	17000	17000
Syntyvyys	1,84	1,84	1,84	1,84

Lähde: Sosiaali- ja terveysministeriö, Tilastokeskus, valtiovarainministeriö

Taulukko 7c. Ehdolliset vastuut

	2013	2014
	% BKT:sta	
Valtion takuut	17,1	-
- joista rahoituslaitoksille	0,6	-

Taulukko 8. Taustaoletukset

	2013	2014	2015	2016
3kk EURIBOR-korko	0,2	0,3	0,5	1,3
Obligaatiokorko 10v.	1,9	2,3	2,9	3,5
USD/EUR-valuuttakurssi	1,3	1,3	1,3	1,3
Nimellinen efektiivinen valuuttakurssi	3,1	2,0	0,0	0,0
Maailman (poislukien EU) BKT-kasvu	3,5	4,0	4,3	4,3
EU-27 BKT-kasvu	0,1	1,5	2,0	1,4
Tärkeimpien vientimarkkinoiden kasvu	1,2	2,5	4,2	4,5
Maailmankaupan kasvu	2,7	3,6	5,2	5,7
Raakaöljy (USD/barreli)	108,9	106,0	103,0	100,0

* Keskipitkän aikavälin laskelman taustaksi ei ole määritelytarkkoja taustaoletuksia, vaan laskelmat perustuvat yleisempiin arvioihin toimintaympäristön kehityksestä.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 16001
Telefaksi 09 160 33123
www.vm.fi

17a/2014
Valtiovarainministeriön julkaisu
Huhtikuu 2014

ISSN 1459-3394 (nid.)
ISBN 978-952-251-571-1 (nid.)
ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-251-572-8 (pdf)

VM:N
JULKAISUSARJAN
TEEMAT:

Budjetti
Hallinnon kehittäminen
ICT-toiminta
Kunnat
Ohjaus ja tilivelvollisuus
Rahoitusmarkkinat
Taloudelliset ja
talouspoliittiset
katsaukset
Valtion työmarkkinalaitos
Verotus